

בס"ד. שיחת יום ב' דחג הסוכות, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. כל עניני קדושה — אף שיש בהם חילוקי דרגות מתחילה ועד סוף, מ"מ, הרי הם כולם באחדות ובהתכללות, ש"נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן".¹

ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לתורה ומצוות:

במצוות — אף שישנם תרי"ג מצוות, הרי הם כולם בהתכללות, שבכל מצוה כלולים גם כל שאר המצוות, שלכן אמרו ש"העוסק במצוה (איזו מצוה שתהי') פטור מן המצוה"², כיון שבמצוה שאותה מקיים כלולה גם המצוה שפטור ממנה.³

ובתורה — אף שאיתא בגמרא "אוריין תליתאי", ובפרטיות יש חמשה חומשי תורה וכ"ד ספרים, ועד ש"ששים המה מלכות⁴, אלו ששים מסכתות, ושמונים פלגשים⁵ אלו הברייתות .. ועלמות אין מספר⁶ אלו מימרות האמוראים" (כמבואר במדרש⁶), הרי התורה היא "תורה אחת", וכל חלק שבתורה כלול משאר החלקים.⁷

ולכן נתן הקב"ה את התורה לישראל דוקא כאשר "ויחן שם ישראל", "כאיש אחד בלב אחד"⁸, כמבואר במדרש⁹ שדוקא אז היו ראויים לקבל את התורה, משא"כ בחניות שלפנ"ז, כי, כדי לקבל את התורה יש צורך בענין האחדות, וכאשר "ויחן שם ישראל" הי' אצלם ענין האחדות, הן אצל כל בני" בתור עם, והן אצל כל יחיד מישראל בפני עצמו.

ולכן מדגישים בתוקף הענין של אהבת ישראל, ועד שבנוגע לענין של היפך אהבת ישראל נאמר¹⁰ "נקום נקמת בני ישראל גו' לתת נקמת

(7) ראה ת"מ ח"נ ע' 49. וש"נ.

(8) יתרו יט, ב ובפרש"י. וראה מכילתא

שם.

(9) ראה ויק"ר פ"ט, ט. דא"ז פ' השלום.

תנחומא (באבער) יתרו ט.

(10) מטות לא, ב. וראה לקו"ת מטות פו,

ד. ובכ"מ.

(1) ספר יצירה פ"א מ"ז.

(2) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

(3) ראה ת"מ חני"ר ע' 364. וש"נ.

(4) שבת פח, א.

(5) שה"ש ו, ח.

(6) כ"ה בתו"א שמות מט, ב. לקו"ת

(7) שה"ש לח, ב. מ, א. וראה שהש"ר עה"פ.

הוי' במדין", היינו, שזהו ענין שנוגע בשם הוי', כיון שכל עניני פירוד הם מצד הלעו"ז.

ב. ומזה מובן גם בנוגע לענין הרגלים — שאע"פ שיש לכל רגל ויו"ט ענינו המיוחד, כלולים בו גם הענינים של שאר הימים טובים: נוסף לכך שכל הימים טובים הם "מועדים לשמחה"¹¹, יש בכל יו"ט ענין מיוחד השייך לו, כמודגש בשמות הימים טובים כפי שנקבעו בנוסח התפלה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה: "חג המצות", "חג השבועות" ו"חג הסוכות" (אף שיש להם עוד שמות, וכמו בחג הסוכות שהשם שנקרא בחומש הוא "חג האסיף"¹²), ובהמשך לזה מבואר גם ענינו המיוחד של כל יו"ט: "חג המצות" — "זמן חרותנו", "חג השבועות" — "זמן מתן תורתנו", ו"חג הסוכות" — "זמן שמחתנו".

וגם בענין הפרטי של כל יו"ט ישנה התכללות כל הימים טובים; והחילוק שבין המועדים הוא — שבכל יו"ט ישנו ענין עיקרי המודגש בו ביותר ובגלוי: פסח — עיקר ענינו הוא חירות, שבועות — עיקר ענינו מ"ת, וסוכות — עיקר ענינו שמחה; ובתור פרט וטפל כלולים בו גם עניני שאר הימים טובים: בפסח — נוסף לענינו העיקרי, ענין החירות, יש בו גם הענין דמ"ת וענין השמחה; ועד"ז בשבועות, שעיקר ענינו מ"ת — יש בו גם ענין החירות, דכיון ש"אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"¹³, הרי מובן שע"י התורה נעשה אמיתית ענין החירות, וכן יש בו ענין השמחה, להיותו בכלל "מועדים לשמחה".

ועד"ז בסוכות יש גם ענין החירות — שהרי לא יכולה להיות שמחה אמיתית אם אין חירות אמיתית, כי, אם ישנו דבר המכריחו כו', לא יכולה להיות אצלו שמחה אמיתית, וא"כ, הרי דוקא ע"י החירות יכול להיות "זמן שמחתנו"; וכן יש בסוכות הענין דמ"ת — כמבואר בכ"מ¹⁴ שסבך הסוכה (שקשור עם ענני הכבוד) נעשה מענן הקטורת דיוהכ"פ, ויוהכ"פ קשור עם מ"ת, כמ"ש¹⁵ "ביום חתונתו", "זה מתן תורה", "דיוהכ"פ שניתנו בו לוחות האחרונות"¹⁶, והרי עיקר ענין התורה הוא בלוחות שניות¹⁷ (ועד שאפילו לוחות הראשונות יש לנו ע"י לוחות שניות).

11) תפלת העמידה וקידוש דיו"ט. וש"נ.

12) תשא לד, כב. 15) שה"ש ג, יא.

13) אבות פ"ו מ"ב. 16) תענית כו, ב (במשנה) ובפרש"י.

14) ראה תר"מ סה"מ תשרי ריש ע' קכח. 17) ראה נדרים כב, ב. שמור"ר רפמ"ו.

ונמצא, שאע"פ שכל עניני המועדים ישנם בכל אחד מהם, ישנו גם החילוק שביניהם, שיש לכל יו"ט ענינו העיקרי שמודגש בו בגלוי.

ג. ובנוגע לעניננו:

כיון ש"חג הסוכות" הוא "זמן שמחתנו", הרי מובן, שדוקא ע"י ענין הסוכה יכול להיות אמיתית ענין השמחה, והיינו, שאע"פ שבחג הסוכות יש כמה מצוות, הנה אמיתית ענין השמחה קשור עם מצות סוכה דוקא.

והענין בזה — ע"פ המבואר בספרי מוסר ודרוש¹⁸ מעלת מצות סוכה לגבי כל שאר המצוות, שהסוכה מקיפה את כל האדם מכף רגלו ועד קדקדו.

והמעלה שבסוכה היא אפילו לגבי טלית שגם מקיף את כל האדם (וכפי שנקרא "פריסו דמלכא"¹⁹) — כי:

הטלית מקיף רק ראשו ורובו, ובטלית גופא יש חילוק בין החלק העליון לחלק התחתון (שלכן עושים סימן כדי שלא יחליפו ביניהם²⁰), וכן יש חילוק בין אמצע הטלית לחלק שבו תלויים חוטי הציצית;

משא"כ סוכה, שמקיפה לא רק ראשו ורובו, אלא גם שולחנו (שקשור עם ענין המזון שהוא החיות של האדם), וללא חילוק בין חלקי הסוכה (ואע"פ שיש נוהגים לעשות סימנים בדפנות הסוכה שלא יתחלפו משנה לשנה²¹, הרי זה רק בנוגע לדפנות, אבל לא בנוגע לסכך, שאין בו חילוק בין צד זה לצד אחר, וגם אין קפידא להניח את הסכך (שנשאר משנה לשנה) על אותו מקום בכל שנה, ויתירה מזה: באמצע ימי הסוכות יכולים לשנות את מקום הסכך מצד לצד).

וענין זה שהסוכה מקיפה את כל האדם, מודגש גם בדין שצריך לעשות בסוכה את כל הענינים שבמשך כל השנה עושים בבית — לא רק ענינים עיקריים כמו עניני התומ"צ, או ענינים המוכרחים כמו אכילה ושת"י, אלא גם עניני הרשות צריכים להיות בסוכה, ואפילו טיול ודיבור וכו', כמבואר בהלכה²².

18) ראה גם תר"מ חנ"א ע' 66. וש"נ.

וש"נ.

19) ראה זח"ב צז, ב. אמרי בינה שער

20) ראה נטעי גבריאל הל' חה"ס ספ"ט.

וש"נ.

הציצית ב, ב. סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית פ"ב (דרמ"צ טז, א), ובהנסמן שם במ"מ

22) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרל"ט

ס"ד. וש"נ.

וציונים (בהוצאת תשנ"ט — ע' רטו).

ןויש להוסיף, שענין ההתכללות מודגש גם בענין השני שבחג הסוכות — מצות נטילת ד' מינים, שמאגדים את כולם ביחד, והיינו, שאף שמצד עצמם חלוקים הם זמ"ז, ועד לחילוק מן הקצה אל הקצה: מאתרוג שיש בו טעם וריח עד לערבה שאין בה לא טעם ולא ריח²³ (ואדרבה: אילו לא היו מחולקים זמ"ז, לא הי' שייך בזה ענין האחדות, כיון שמלכתחילה הרי זה ענין אחד, וכל החידוש בענין האחדות הוא רק בנוגע לדברים שבעצם חלוקים הם זמ"ז), מ"מ, מאגדים ומאחדים אותם ביחד (ג' המינים באגודה אחת, וגם האתרוג שאין אוגדים אותו עם שאר המינים, צריך לקרבו אליהם, ולולי זאת לא נתקיימה המצוה). ואף שהברכה היא על הגדול שבהם²⁴, הרי ברכות אינן מעכבות²⁵, ומזה מוכח שהברכה היא רק הוספה על המצוה, ואילו המצוה עצמה היא באופן שכל ד' המינים מתאחדים ביחד].

ד. וזוהי גם השייכות של מצות סוכה לענין השמחה — כיון שגם ענין השמחה מקיף את כל האדם בשוה:

ענין החירות — עיקרו בראש, אבל לא ברגל, שהרי הרגל רגיל לקבל ולקיים פקודות, כך, שענינו של הרגל הוא קבלת עול, ולא חירות. — הן אמת שכאשר הראש הוא במצב של חירות, אזי גם הרגל הוא באופן אחר, אבל, אין זה ענין ששייך לרגל באופן ישיר, כי אם שהחירות שבראש פועלת גם על הרגל, ובמילא, גם החילוק אינו גדול כ"כ.

ועד"ז ענין התורה — קשור בעיקר עם הראש, כי, אע"פ שהתורה צריכה לחדור את כל עניני האדם, להיותה "תורת חיים", "הם חיינו ואורך ימינו", הרי היא חכמתו של הקב"ה, וגם אצל האדם הרי היא קשורה בעיקר עם הראש — הבנה והשגה (וכמו בנוגע לחיות הנפש, שאע"פ שהנפש נמצאת בכל האברים, הרי זה בעיקר במוח ולב, כמבואר בתניא²⁶).

ואילו ענין השמחה הוא ללא התחלקות כלל, שהרי שמחה פורצת גדר²⁷, שמבטלת כל עניני הגבלות והתחלקות, והיא בכל מקום בשוה.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בשמחת בית השואבה —

סוסל"ג. ס"ס ס"ב. סס"ו סיי"ב. סוסשס"ח.

(23) ויק"ר פ"ל, יב.

(26) פנ"א.

(24) ראה שו"ע אדה"ז שם סוסתרנ"א.

(27) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

יש"נ.

(25) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סל"א ס"ב. ועוד.

כדאיתא במשנה²⁸ (והובא ברמב"ם²⁹) ש"חסידיים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן כו" (זורקין אותם כלפי מעלה ומקבלין אותם), והיינו, שהעיקר הוא ענין הריקוד [שלכן נאמר "היו מרקדין .. באבוקות של אור", ולא היו זורקין אבוקות של אור בשעת הריקוד — כיון שהעיקר הוא הריקוד, אלא שבשעת מעשה היו זורקין אבוקות של אור], והרי מעלת הריקוד היא שמבטלים את כל ההגבלות, והוא בכל הגוף בשוה — שכל הגוף רוקד, גם הרגל, ואדרבה: עיקר ענין הריקוד הוא ברגל.

ה. ולכן, כאשר מתאספים עכשיו כולם ביחד (מצד איזה סיבה שתהי'),

— אם מצד שמחת בית השואבה, או מצד שמחת יו"ט, או מצד פגישתם של יהודים שלא התראו במשך עשרות שנים, והיו מן הקצה אל הקצה (וכמבואר בחסידות³⁰ בנוגע לשמחה דחג הסוכות לאחרי יוהכ"פ, שזהו כמשל שני אנשים שלא התראו במשך הרבה שנים, ובפרט שהיו בשבי' כו', שכאשר חוזרים ונפגשים לאח"ז אזי אין שמחה למעלה — (מזו)

צריך להיות הענין דשמחה פורץ גדר — שמחה שמסירה ומבטלת את כל ההגבלות,

ועי"ז פועלים גם למעלה — "כמים הפנים לפנים גו"³¹ — פריצת גדרו של עולם ופריצת כל סדר השתלשלות, ועד ש"יעלה הפורץ לפנינו"³², בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ו. האמור לעיל שהשמחה של חג הסוכות היא בכל הענינים מהראש ועד הרגל בשוה, יכול להיות בכמה אופנים — בהתאם לכך שהאחדות של כמה ענינים יכולה להיות בכמה אופנים:

יש אחדות שהיא מצד ענין שאין בו התחלקות בין גדול לקטן, אלא כולם שוים בו, והיינו, שההתאחדות היא ע"י נקודה משותפת שביניהם, וזה גופא הוא החידוש — שהקישור שביניהם אינו בענין שיש בו התחלקות, אלא בענין ששניהם שוים בו.

28) סוכה נא, סע"א ואילך (ובפרש"י).

31) משלי כז, יט.

29) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית

29) הלי' לולב פ"ח הי"ד.

30) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פג, ד. ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ופרש"י שם.

פט, ב. ובכ"מ.

ויש אופן ערב יותר ("געשמאָקער") — שהאחדות היא לא רק מצד ענין שאין בו התחלקות, אלא אפילו בענין שיש בו התחלקות פועלים שיהיו שניהם בשוה, אבל באופן שגם אצל העליון ישנו ענין זה רק באותה מדה שהתחתון יכול לקבל, והיינו, שאע"פ שזהו ענין שיש בו התחלקות של ראש ורגל, מסתפק הראש בכך שגם אצלו יהי' רק כמו אצל הרגל, ועי"ז שוים שניהם.

ולמעלה מזה — שהאחדות היא גם מצד ענין שבעצם יש בו התחלקות (כנ"ל), אבל לא באופן שהראש מסתפק בענינים השייכים לרגל, אלא אדרבה — שפועלים על הרגל שגם הוא יהי' כמו הראש, והיינו, שאע"פ שהרגל מצד עצמו אינו שייך לזה, הרי זה נפעל מצד זמן המסוגל ועבודת האדם כו'.

ז. ובפרטיות יותר:

באופן הא' — ההתאחדות היא מצד קבלת עול, והיינו, שהאחדות בענין השמחה היא באופן של קבלת עול שבו שוים כולם, הראש והרגל (דאף שנקל יותר לפעול קב"ע ברגל מאשר בראש, הנה לאחרי שפועלים זאת בראש, הרי הוא בשוה עם הרגל).

באופן הב' — ההתאחדות היא מצד ענין המעשה, שעיקרו ברגל, שזהו ענין הריקוד ברגלים, אבל ענין זה יכול להיות גם בראש — עי"ז שבשעת הריקוד מנענע בראשו למעלה ולמטה לפנים ולאחור כו', אלא שאעפ"כ אין זה עיקר ענינו של הראש (שעיקרו הו"ע ההבנה וההשגה בשכל), כי אם באופן שהראש מסתפק בענין המעשה השייך לרגל.

ולמעלה מזה הוא אופן הג' — שגם ברגל פועלים ענין של הבנה והשגה. וע"ד שמצינו הענין ד"שמועה טובה תדשן עצם"³³, שגם ענין של "שמועה" הקשור עם חוש השמיעה, פעל שיומשך ענין התענוג גם בעצם שברגל. ועד"ז נמשכת ברגל גם השמחה שמצד הבנה והשגה.

ח. ועפ"ז יש לבאר הדיוק בדברי הרמב"ם²⁹ בנוגע לשמחת בית השואבה, שמאריך בלשונו לגבי הקיצור במשנה (והרי ידוע גודל הדיוק בדברי הרמב"ם בנוגע לכל תיבה), ומבאר ג' ענינים: (א) "לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה", (ב) "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין כו'", (ג) "כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע".

ולכאורה אינו מובן מהו הצורך בכל אריכות הדברים — להקדים ש"לא היו עושין אותה .. כל מי שירצה", בה בשעה שהי' יכול לומר בקיצור, שגדולי חכמי ישראל כו' היו מרקדין וכו'?

ויובן ע"פ האמור לעיל:

אילו הי' נאמר רק שגדולי חכמי ישראל כו' היו מרקדין כו', ללא ההקדמה ש"לא היו עושין אותה .. כל מי שירצה", הי' מקום לפרש שזוהי שמחה ששייכת בעצם לכאו"א, אלא שבפועל היו עושין אותה חסידים ואנשי מעשה.

ולכן מקדים ש"לא היו עושין אותה .. כל מי שירצה", היינו, שזוהי שמחה מיוחדת שרק חסידים ואנשי מעשה יכולים לפעול אותה; ואעפ"כ, החידוש הוא שגם בענין זה היתה התאחדות של כל הסוגים שבבניי — ש"כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע", ומובן שכיון שע"פ תורה "באין לראות ולשמוע", בודאי היתה אצלם פעולת הראי' והשמיעה — שיש בזה מה שאין בזה: מעלת הראי' — שפועלת התאמתות גדולה באופן שגם אם ירצו להפריך את הדבר, יטען הרואה: עיני ראו ולא זר; ומעלת השמיעה — שפועלת תפיסת הענין בכל פרטיו באופן של הבנה והשגה.³⁴

ט. אמנם, דובר כמ"פ³⁵ שעכשיו שביהמ"ק אינו קיים בפועל, הנה "קלקלתנו היא תקנתנו"³⁶, ששמחת בית השואבה שייכת לא רק לחסידים ואנשי מעשה, אלא כל אחד מישראל יכול לפעול את השמחה שחסידים ואנשי מעשה היו פועלים בזמן שביהמ"ק הי' קיים.

ומשמחה זו נמשך על כל השנה כולה, כמובן ממארוז²⁸ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", שכאשר "ראה שמחת בית השואבה", נמשכת השמחה בכל ימיו³⁷,

ובאופן שנמשכת למטה מעשרה טפחים בכל המצטרך, הן בענינים גשמיים והן בענינים רוחניים, הן בענינים הכלליים והן בענינים הפרטיים (שלאמיתו של דבר הרי גם הם ענינים כלליים, כיון שכל אחד הוא חלק מכלל ישראל),

34) ראה גם לקו"ש ח"ט ס"ע 82 ואילך. 36) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): "קילקולו זהו ושי"נ.

35) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשכ"א 37) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס תשכ"ח ס"א (תו"מ חכ"ט ע' 36). וש"נ. 36) ע"ג (תו"מ חנ"א ע' 113). וש"נ.

ובכולם נמשך הענין ד"זמן שמחתנו" — לשון רבים, "ישמח³⁸ ישראל בעושיו" ו"ישמח³⁹ ה' במעשיו"⁴⁰, בשמחה וטוב לבב, בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים.

* * *

י. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ובחמשה עשר יום וגו'.

* * *

יא. בהמשך להמדובר במאמר⁴¹ שבו נזכרו גם תורות הבעש"ט הרב המגיד ורבינו הזקן — יש להזכיר גם אודות ענין האושפיזין, כידוע שבשבעת ימי הסוכות מזמינים את שבעת האושפיזין⁴², מאברהם עד דוד המלך; וידוע גם פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴³ שאצלנו באים גם האושפיזין החסידיים: הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצמח צדק, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (כולל גם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהוא ה"אושפיזא" ששייך לשמע"צ, שקשור עם יוסף שענינו "עצרת", שעוצר וקולט את כל הענינים שלפנ"ז, והנמשל מובן מעצמו).

והסדר בזה — שבכל יום ישנו ה"אושפיזא" העיקרי השייך ליום זה, אבל לא רק הוא בלבד, אלא יחד עמו — "ועימי" כו" — באים גם כל שאר האושפיזין.

וע"פ המדובר כמ"פ⁴⁴ — משתקף גם ענין זה בנגלה: יש דין שהסוכה צריכה להיות ראוי' לכל שבעת ימי הסוכות⁴⁵. ולכאורה: למה לא מספיק היותה ראוי' ליום זה?! אך הענין בזה — שבכל יום צ"ל התכללות מכל ז' הימים, שיהיו "עימי" כל שאר ששת הימים. ועד"ז בנוגע לאושפיזין, שבכל יום בא האושפיזא המיוחד ליום זה יחד עם כל שאר האושפיזין.

וכיון שההתוועדות נערכת בין יום ב' ליום ג', הרי זה קשור הן עם יום א' וב', שהאושפיזין העיקריים הם אברהם ויצחק, וכן הבעש"ט והמגיד, והן עם יום ג', שהאושפיזא העיקרי הוא יעקב, וכן אדמו"ר הזקן. וכבר דובר פעם⁴⁶ אודות השייכות של הבעש"ט לאברהם, המגיד

דא"ח) שער הסוכות בתחלתו (רנו, א ואילך).

(38) תהלים קמט, ב.

(43) ראה תו"מ חנ"ד ע' 96. וש"נ.

(39) שם קד, לא.

(44) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 339. וש"נ.

(40) ראה לקר"ת דרושי שמע"צ פח, ד

(45) ראה סוכה כג, א. וש"נ.

ואילך. ובכ"מ.

(46) ראה שיחת שבת חוהמ"ס תשכ"ז ס"ו

(41) בתחלתו (לעיל ע' 108).

ואילך (תו"מ חמ"ח ס"ע 115 ואילך). וש"נ.

(42) זח"ג קג, ב ואילך. וראה סידור (עם

ליצחק, ואדמו"ר הזקן ליעקב. ומזה מובן גם שהפסוק שאומר יעקב⁴⁷ —
 "אז יבקע כשחר אורך"⁴⁸ — שייך גם לאדמו"ר הזקן, כי, אדמו"ר הזקן
 פעל את בקיעת האור של נגלה דתורה ופנימיות התורה (תורת החסידות)
 באופן שיומשך לכאו"א בהבנה והשגה.

ולהעיר מהידוע⁴⁹ שמצאו כתב של הרה"צ ר' לוי יצחק
 מבארדיטשוב שכותב אודות אדמו"ר הזקן שאילו הי' בימי הרי"ף
 והרמב"ם הי' כאחד מהם, וידוע גם מאמר הצ"צ⁵⁰ שאילו הי' בימי
 התנאים והאמוראים הי' מהגדולים שבהם.

ולכאורה: מדוע מספרים זאת לנו? ! ובלשון התניא⁵¹: "מי הוא זה
 ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג כו" — בנוגע למשה רבינו, ומזה
 מובן גם בנוגע ל"אתפשטותא דמשה"? ! אך הענין הוא — כמבואר
 בתניא⁵² ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה ..
 (ש)נקרא רעיא מהימנא", ועד"ז בנוגע לאבות, ש"אין קורין אבות אלא
 לשלשה"⁵³, שלהיותם "אבות" של כל אחד מישראל, הרי ישנו פס"ד
 ברור במשנה⁵⁴ ש"האב זוכה לבן כו" (בנוגע לחמש הענינים שנימנו
 שם), שזהו עוד יותר מענין ה"רועים", כיון שאצל "אב" הרי זה באופן
 של ירושה; ועד"ז מובן בנוגע לבעש"ט והמגיד ואדמו"ר הזקן וכו', שהם
 לא רק בבחי' רועה נאמן, אלא הם גם מורישים עניניהם לכאו"א.

יב. והנה, כבר דובר בארוכה⁵⁵ אודות הפסוקים שאומרים
 האושפיזין, כמ"ש בזהר⁴⁷ שאברהם אומר הפסוק⁵⁶ "אז תתענג על ה'",
 ויצחק אומר הפסוק⁵⁷ "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", וממשיך בזהר:
 "אמר רבי שמעון, האי, דוד מלכא אמר לי' .. אבל יצחק קאמר גבור⁵⁸
 בארץ יהי' זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו'".

והטעם שאי אפשר לומר שיצחק אומר הפסוק "כל כלי יוצר עליך
 לא יצלח" — כיון⁵⁹, פסוק זה שייך לענין של מלחמה, ואילו אצל יצחק

(47) זהר שם קד, א.	(53) ברכות טז, ב.
(48) ישעי' נח, ח.	(54) עדיות פ"ב מ"ט.
(49) ראה מגדל עז (כפ"ח תש"מ) ריש ע' צג. וש"נ.	(55) שיחת שחזוהמ"ס הנ"ל סי"ב ואילך (תו"מ שם ע' 119 ואילך). וש"נ.
(50) ראה סה"ש תורת שלום ע' 169.	(56) ישעי' נח, יד.
לקר"ד ח"ד תרסב, רע"א. סה"ש תרפ"ז ע' 230.	(57) שם נד, יז.
(51) פמ"ד (סג, א).	(58) תהלים קיב, ב"ג.
(52) רפמ"ב.	(59) ראה סידור (עם דא"ח) שם, סע"ג ואילך. וראה גם תו"מ שם.

לא שייך ענין של מלחמה, כיון שענינו גבורות דאצילות, והרי באצילות הכל קדושה, ואין מציאות של לעז"ז;

פסוק זה אומר דוד המלך, שענינו ספירת המלכות, וכיון שיורדת לבי"ע, לכן צריך להבהיר ש"כל כלי יוצר עליך לא יצלח";

ואילו יצחק אומר הפסוק "גבור בארץ יהי זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו'" (לא רק "הון", שיכול להיות גם באופן ש"אי אתה מצווה עליו לעשרו"⁶⁰, אלא גם "עושר") — שמורה על המשכת הברכות בריבוי ובאופן של תגבורת, שזוהי המעלה שבברכות יצחק: "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש וגו'"⁶¹, כמבואר בסידור ד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונות הבעש"ט ז"ל⁶², "שעיקר ומקור כל הברכות לעולם המשיך יצחק דוקא, ולא מצינו ענין ברכות כאלה לא לאברהם ולא ליעקב כו'".

אך עדיין אינו מובן:

כיון שרשב"י, שהוא ה"פוסק" בפנימיות התורה, שולל את הסברא שיצחק אומר את הפסוק "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", ויודע שיצחק אומר את הפסוק "גבור בארץ יהי זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו'" — מדוע הובאה בזהר הקס"ד שיצחק אומר הפסוק "כל כלי יוצר גו'?" ובפרט שלא מצינו שבעל הקס"ד השיב על דברי רשב"י, כך, שגם הוא קיבל את דבריו, וא"כ, מדוע צריכים להביא בזהר גם את הקס"ד?

[ואין לתרץ ע"ד דברי המשנה⁶³ "למה מזכירין דברי היחיד בין המרובין . . שאם יאמר האדם כך אני מקובל, יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת", או להיפך, "שאם יראה ב"ד את דברי היחיד ויסמוך עליו וכו'" — שהרי מדובר כאן אודות ענין של מציאות: איזה פסוק אומר יצחק ביום שני של חג הסוכות].

יג. ויש לבאר זה ע"ד משנ"ת פעם⁶⁴ אודות דברי הגמרא⁶⁵ בנוגע ל"כוס של ברכה" דלעתיד לבוא, ש"נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך כו', אומר לו ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך וכו'", עד ש"אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן איני אברך ולי נאה לברך וכו'" — דלכאורה אינו מובן:

60) כתובות סז, ב. ספרי ופרש"י ראה טו, 63) עדיות פ"א מ"ה"ו (ובתויו"ט).
 61) תולדות כז, כח. 64) ת"מ חכ"ג ע' 229 ואילך, ובהערה.
 62) בסופו (רמז, ב). 55 שם.
 63) תולדות כז, כח. 64) ת"מ חכ"ג ע' 229 ואילך, ובהערה.
 65) פסחים קיט, ב.

כיון שאברהם ויצחק למדו כל התורה כולה⁶⁶, הרי בודאי למדו גם ענין זה שסוכ"ס יברך דוד. ועאכו"כ בנוגע להקב"ה — שהוא זה שנותן את הכוס לברך — נותן התורה, שבודאי למד כל התורה כולה, ויודע דברי הגמרא הנ"ל שאברהם ויצחק לא יברכו, כי אם דוד, וא"כ, למה צריך ליתן תחילה לאברהם וכו', בידעו מראש שיסרב?! ובפרט ע"פ דברי הגמרא במסכת חולין⁶⁷, שאסור להציע למישהו דבר כשיודעים מראש שיסרב לכך.

ונתבאר בזה, שדוקא לאחרי שמבקשים מאברהם ויצחק וכו', והם מסרבים, אזי יכול דוד לברך, משא"כ אם היו פונים מלכתחילה לדוד, לא הי' יכול לברך, כפי שנתבאר אז בארוכה.

ועד"ז בעניננו: בכדי לבאר שיצחק אומר "גבור בארץ גו'", צ"ל תחילה הקס"ד שיצחק אומר "כל כלי וגו'", ורק לאחרי ששוללים זאת, יכול יצחק לומר "גבור בארץ גו'", כדלקמן.

יד. והביאור בזה:

ידועה השאלה בנוגע ליצחק שרצה לברך את עשו — איך היתה אצלו קס"ד כזו, בידעו ש"אין שם שמים שגור בפיו"⁶⁸. ומבואר בזה⁶⁹, שיצחק ראה "כי ציד בפיו"⁷⁰, שהו"ע ניצוצות הקדושה שהיו אצלו (כמו ר"מ וכו' שיצאו ממנו), והי' סבור שע"ז שישפיע לו ריבוי אור, יוכל להוציא ממנו את ניצוצות הקדושה, בדוגמת אבוקה גדולה שמושכת לתוכה את הניצוצות הקטנים.

אך האמת היא, שענין זה הוא רק מצד זה ש"רישי' דעשו בעטפוי דיצחק"⁷¹, היינו, כפי שיצחק רואה את עשו בשרשו (מבלי להבטיח כיצד יומשך הענין למטה, שאין זה ענינו של יצחק); אבל כפי שעשו נמשך ונמצא למטה, לא יועיל להמשיך לו ריבוי אור וכו', ואדרבה: ע"ז תהי' ניקה ותוספת חיות וכח ללעו"ז כו'.

[ולהעיר גם מהמבואר בשערי אורה⁷² בענין "בעתה אחישנה"⁷³, שבאופן ד"אחישנה" יכולים להשאר ניצוצות שלא נתבררו, ורק באופן ד"בעתה" יודעים בוודאות שנתבררו כל הניצוצות].

(70) שם כה, כח.

(71) תיב"ע ויחי נ, יג.

(72) שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.

(73) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

(66) ראה יומא כח, ב. וש"נ.

(67) צד, א. וראה רמב"ם הל' דעות פ"ב

ה"ו. טושו"ע חו"מ סרכ"ח ס"ו. שו"ע אדה"ז שם הל' אונאה וגניבת דעת ס"ד.

(68) פרש"י תולדות שם, כא.

(69) תו"א תולדות כ, סע"ב ואילך.

ועד"ז בעניננו:

מצד ענינה של התורה כפי שהיא מלמעלה למטה, יש אפשרות שע"י ריבוי אור יפעל יצחק על עשו ש"כל כלי יוצר גו", אך על זה אומר רשב"י שצריכים להתחשב עם המעמד ומצב של המטה — שזהו ענינו של רשב"י להבהיר ולדאוג למציאות המטה, כפי שמצינו בענין "כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוה מסי רבי שמעון"⁷⁴, ועד שרשב"י אומר "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"⁷⁵ — "כל העולם כולו" דייקא, לא רק צדיקים ובינונים, אלא גם אלו שלמטה מזה, ועד לדרגא הכי תחתונה; ומצד מציאות המטה, אי אפשר שיצחק יאמר "כל כלי יוצר גו". וענין זה פועל שיצחק אומר "גבור בארץ יהי זרעו גו"; ואילו "כל כלי יוצר גו" — אומר דוד, "אדמוני עם יפה עינים"⁷⁶, שרק הוא יכול לפעול ענין זה.

ואין לשאול מהו הצורך להזכיר בכל שנה שיחנו קס"ד שנשללת ע"י רשב"י — שהרי זה ע"ד הקושיא ששואלים ב"חדר"⁷⁷ כשחוזרים ולומדים פרשת תולדות בכל שנה: מדוע רוצה יצחק שוב לברך את עשו, לאחרי שראה בשנה שעברה שלא כדאי לברכו? ...! כי, בכל שנה חוזרים ומתעוררים כל הענינים, ומתחיל סדר חדש בעבודת הבירורים — כפי שהוא מצד שרש הענינים למעלה, וכפי שהוא מצד המטה וכו'.

טו. ונקודת הדברים באותיות פשוטות:

מצד זה שהקב"ה הוא "ארץ אפים", יכולה להיות ההשפעה גם ללעו"ז. ועל זה טוענים בנ"י להקב"ה: כבר ניתנו מספיק כחות לאוה"ע, וכבר הגיע הזמן שתהי' מפלה לכל אלו שמנסים לפגוע בירושלים ועם ישראל כו'⁷⁸.

ובשביל זה יש צורך בתוקף של דוד — שעליו אומרים בקידוש לבנה מידי חודש בחדשו: "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁷⁹ — שהוא בנה את ציון וירושלים, והוא יפעל ש"כל כלי יוצר עליך לא יצלח", ועד להשלימות שבזה שתהי' ע"י משיח — שילחם מלחמות ה' וינצח⁸⁰.

וע"פ הסדר בענין האושפיזין שיצחק בא כמה ימים לפני דוד — הנה עוד לפני הגאולה, ואפילו לפני אתחלתא דגאולה, תקויים ברכתו

77) ראה גם תר"מ חנ"ז ס"ע 106. וש"נ.

78) חסר קצת (הנו"ל).

79) ר"ה כה, א.

80) רמב"ם הלי' מלכים ספ"א.

74) שבת לג, ב.

75) סוכה מה, ב.

76) שמואליא טז, יב. וראה תר"מ חמ"ח

שם. וש"נ.

של יצחק: "גבור בארץ יהי זרעו גוי הון ועושר בביתו", שתהי' פרנסה בהרחבה וכו', ובמילא יהי נקל יותר לדוד לפעול הענין ד"יכוף כל ישראל כו' וילחום מלחמות ה' וינצח ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל".

וכל זה — באופן ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁸¹, למטה מעשרה טפחים, בחסד וברחמים ובטוב הנראה והנגלה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכמה (וביניהם — א' מהעולים החדשים, וא' האורחים מנחלת הר חב"ד) קנאני משקה לחלק בין המסובים שיחיו].

* * *

טז. כיון שמחר יתקיים הכינוס של "צעירי אגודת חב"ד", שענינם הוא כשם — "צעירי" — לא לישון בעצמם ולא להניח לאחרים לישון...

— וכיון ששינה היא אחד מששים כו'⁸², הרי מובן, שכאשר לא מניחים למישהו לישון, נותנים לו חיות... —

הנה כאן המקום לדבר אודות ענין השינה בסוכה — שהמנהג אצל חסידי חב"ד הוא שאין ישנים בסוכה⁸³.

יז. ביאור המנהג שאין ישנים בסוכה⁸⁴, על יסוד פתגם אדמו"ר האמצעי⁸⁵: "איך יכולים לישון במקיפים דבינה"⁸⁶, דכיון שגודל מעלת הגילוי שבסוכה מונע השינה בסוכה, ה"ה פטור משינה בסוכה — באופן המתאים גם ע"פ נגלה דתורה,

— מצד ההידור לנהוג כמנהג רבו, כדברי הגמרא⁸⁷ ש"רב אחא

(85) ראה שיחת ליל א' דחה"ס תרצ"ט ס"ג (סה"ש תרצ"ט ע' 295).

(86) והרי אין זה כשאר המקיפים, כמו המקיף דטלית (פריסו דמלכא) שענינו לפעול קבלת-עול (ראה תניא רפמ"א), שלפעמים נרגש ופועל עליו ולפעמים כו', כיון שהטלית אין בו קדושה, וצריך לכוין לקבל עול מלכות שמים, משא"כ המקיף דסוכה, שתמיד ישנו הקפת כולו ושולחנו במצוה דסוכה שיש קדושה בדפנותי'.

(87) סוכה לב, סע"ב. וראה גם לעיל שם ריש ע' 97. וש"נ.

(81) שבת סג, א. וש"נ.

(82) ברכות נו, ב.

(83) ראה גם ר"ד ליל א' בעת הסעודה ס"ב (לעיל ס"ע 96 ואילך). וש"נ.

(84) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שכיון ש"כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", ועד ש"אינו צריך לא עולה וכו'" (מנחות בסופה), הרי כשעוסקים בענין שינה בסוכה יכולים להירדם בפועל... ובמילא, העצה היחידה לזה היא — שיאמרו "לחיים" וינגנו ניגון שמח (חסר קצת — המו"ל).

.. מהדר אתרי וחד .. הואיל ונפק מפומי דרב כהנא⁸⁸; ואף שגילוי האור של הסוכה אינו מבלבל השינה שלו, הרי הוא מצטער מזה גופא שנמצא במדריגה כזו שאור הסוכה אינו מאיר אצלו בגילוי עד שלא יוכל לישון, או שמצטער עכ"פ מזה שהפתגם של אדמו"ר האמצעי אינו חודר בו כו'. והרי הדין⁸⁹ שה"מצטער פטור מן הסוכה"⁹⁰ הוא גם אם סיבת הצער אינה מהסוכה עצמה, אלא מדבר שמבחוץ⁹¹ (כמו קור וגשמים וכיו"ב) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹² בלקו"ש חכ"ט ע' 211 ואילך.

(91) ולהעיר, שנדו"ד אינו כמו בכ"מ שיש חילוק אם האונס הוא בהענין עצמו או בענין צדדי (ראה גם תו"מ ח"ב ע' 299 ואילך. וש"נ), ולדוגמא:

(א) בנוגע לענינים שיש בהם חיוב דיהרג ואל יעבור — אם "עבר באונס, אין מלקין אותו, ואין צריך לומר שאין ממיתין אותו .. שאין מלקין וממיתין אלא לעובר ברצונו" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד). ואעפ"כ, "מי שחלה ונטה למות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני .. מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים, אפילו במקום סכנה אין מתרפאין בהן, ואם עבר ונתרפא, עונשין אותו בית דין עונש הראוי לו" (שם ה"ו) — כיון שיש חילוק בהאונס, אם הוא על האיסור עצמו, שמכריחים אותו לעבור על האיסור, ואם לא יעבור יהרגוהו, או שהאונס הוא בענין צדדי, כמו החולי, ואילו עשיית האיסור היא מרצונו, שרוצה להתרפא ע"י האיסור.

(ב) בנוגע לדיני סקריקון — כמ"ש הצ"צ (חידושים על הש"ס כתובות פ"ב מ"ט) שיש חילוק בין אם האונס הוא על הקרקע (שהאנס אומר תן לי קרקע זו, ואי לא קטלינא לך — שאז לא גמר ומקני אא"כ נתן לו דמים), או אם האונס הוא על דבר אחר, אלא שכדי להנצל נתן לו את הקרקע מרצונו (שאז גמר ומקני אף בלא דמים).

(92) בשילוב שיחות יום שמח"ת ושבת בראשית שנה זו.

(88) וכיון שזהו חידוש בתורה, וחידוש של רבו — הרי זה חביב אצלו, ומצד החביבות שבדבר, הרי זה בגדר ד"כל חלב לה" (ויקרא ג, טז. וראה רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח), להשתמש בו לקיום המצוה. ומה גם שדוקא ע"י הנהגה כזו (להשתמש בהדס שכשר רק לפי החידוש של רבו, משא"כ "תלתא בחד קינא" שכשר לכו"ע) ניכר שהוא תלמידו של רבו.

(89) סוכה כו, א — לא מיבעי לדעת התוס' (ד"ה הולכי — סוכה שם) שהפטור ד"מצטער" הוא משום "תשבו כעין תדורו שאין אדם דר במקום שמוצטער", אלא גם לדעת רש"י (שם — ד"ה מצטער) "שהסוכה מצערתו" (ראה לקו"ש שבפנים הערה 64).

(90) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר: יש "חסדישע אידן" ששאלו אצלי אם לישון בסוכה, ואמרת להם שיכולים לישון בסוכה "געזונטער-הייט", "ושכבת וערבה שנתך" ... אבל: למה אתה צריך לישון בסוכה, בה בשעה שהרבי, שבודאי קיים מצות סוכה בשלימותה, לא הי' ישן בסוכה!

לאחרי שישנו האור שאדמו"ר האמצעי גילה והמשיך לכל אחד שסוכה הו"ע מקיפים דבינה, אזי נעשה ענין השינה בסוכה בגדר של מצטער שע"פ דין פטור מן הסוכה, וכיון שכן, הרי מוטב לישון בבית, ולא להתעקש ("שפארן זיך") לישון בסוכה, להראות שהוא אדם גס ("א' גראָבער מענטש") שלא איכפת לו מדברי אדמו"ר האמצעי!!! ...

יח. (ואח"כ אמר):

וכל זה — אפילו כשמדובר אודות שינה של מצוה, וכ"ש שינה של רשות, ובפרט שינה שהיא ענין הפכי — שכאשר מצווים לילך ולדבר עם יהודי אודות הנחת תפילין ושאר עניני תומ"צ, רצונו לישון... הרי בודאי שאסור לעשות זאת בסוכה!...

ישנם הרבה יהודים שצריך לעוררם לתומ"צ, כיון שהם שקועים בשינה עמוקה, ואינם יודעים מה שנעשה מסביבם, ועל זה ניתנה הזכות ליחידי סגולה לעוררם משינתם,

— באמת אין זה ענין השייך ליחידי סגולה בלבד, אלא כיון שצריך לפעול בכל העולם כולו, הנה לפי ערך המספר הדרוש לכך, הרי זה "יחידי סגולה" —

שהרי אע"פ ש"אני ישנה"⁹³ בגלותא"⁹⁴, הנה "לבי ער"⁹³, היינו, שלבו של כל יהודי ער להקב"ה ולתומ"צ,

והקב"ה מבקש: "קול דודי דופק פתחי לי"⁹³, ודבר בטוח הוא שאם ידפקו על דלתו של יהודי — תפתח הדלת, וכאשר כל אחד יפתח את הדלת שלו ושל חברו, אזי יעשה הקב"ה התלוי בו לפתוח "כפתחו של אולם"⁹⁵,

ועד שנזכה לפתיחת דלת האולם של ביהמ"ק השלישי וכו', בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לא' לנגן הניגון "קול דודי".

אח"כ נתן החלה והמזונות והי"ש עבור הכינוס של צא"ח. ואח"כ צוה לנגן הניגון "אום אני חומה" — מההושענות⁹⁶, וכן הניגון "כי אנו עמך" (באמרו שזהו הניגון שנתקבל ע"י צא"ח)].

ט. ישנו עוד ענין בנגלה ששאלו אודותיו — מדוע מנהגנו שאין עושים נויי סוכה⁸³. אבל, זהו ענין שאינו נוגע לפועל, שהרי הסוכה מוכנה כבר... ולכן ישאירו זאת להתוועדות אחרת⁹⁷.

כ. ישנה התקנה הידועה לבקר במקומות שונים בניו-יורק ובערי השדה, כדי לשמח יהודים בשמחת סוכות ושמחת בית השואבה, וכן בשמע"צ ושמח"ת.

(96) דיום ג'.

(97) נתבאר בשיחת יום שמח"ת סכ"ו

ואילך (לקמן ע' 186 ואילך).

(93) שה"ש ה, ב.

(94) זח"ג צה, א.

(95) ראה שהש"ר עה"פ.

ובודאי ינצלו את הכינוס דמחר לחזק ענינים אלו, שיהיו באופן של ריבוי בכמות ובאיכות, ומתוך תקיפות, ויה"ר שיהי' בהצלחה, וימשיכו זאת על כל השנה כולה.

[לאחרי ברכת המזון תפלת ערבית והבדלה, נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכאו"א מהנאספים מ"כוס של ברכה".

טרם צאתו התחיל לנגן ניגון הקפות לאביו הרלוי"צ ז"ל].

